

ספטמבר 2021
אלול תשפ"א

הנחיות גידול לעונת הסתיו והחורף בענפי קישוט

יאיר תמרי, מדריך מחוזי, מחוז המרכז

הדברת עשבייה סביב החלקות

עם תחילת הגשמים מומלץ לרסס מונעי נביטה מסביב לחלקות. ניתן לרסס בדירקס (לפי 500 גרם לדונם או 1%). אחרי גשם משמעותי ראשון ניתן לרסס באליון בריכוז 0.05% (תכשיר יקר יחסית, אך בהתחשב בכמות הנמוכה הנדרשת ובמשך יעילותו הארוך הטיפול כדאי). במקרה שהעשבייה כבר נבטה, ניתן להוסיף ראונדאפ או דומיו במינון 2% או אמינובר/בר במינון 1%.

אזהרה חמורה

בשנים האחרונות אירעו מקרים של גרימת נזק חמור בחלקות הרוסקוס כתוצאה מרחף של קוטלי עשבים, שרוססו למניעת נביטה בפרדסים ובחלקות גד"ש, הגובלים בחלקות הרוסקוס. הנזק בא לידי ביטוי גם בעומק החלקה, והוא נבע משילוב של שני גורמים: 1. יכולת הריחוף הרבה של התכשירים; 2. רגישות רבה של ענפי הרוסקוס הרכים בעונת החורף. נציין כי במקרים אלה עיקר הנזק נגרם כתוצאה מפגיעת תכשירי oxyfluorfen, גול ודומיו (גליגן, גלאון, גליידר), אך גם מפגיעת תכשירים אחרים, כמו אורורה, אלבר סופר ועוד.

ראו הוזהרתם!

מכיוון שחלק ניכר מהתכשירים המוזכרים במאמר זה אינם מורשים לשימוש בגידולים השונים, חובה על המשתמש לבדוק כל תכשיר כזה בזהירות בשטח מצומצם, לפני שימוש נרחב בחלקה.

רוסקוס

המרצה

לאחר 'תרדמת הקיץ' ברוסקוס אנו 'מפעילים' את השטח על ידי השקיית הרוויה של 30-40 מ"ק לדונם. מועד ההשקיה יקבע את מועד הבלבול והבשלת הענפים. להקדמת הקטיף יש להתחיל את המרצה בתחילת אוגוסט. באדמות כבדות באזור לכיש מתחילים את המרצה

לקראת סוף אוגוסט. המרצה מתחילת ספטמבר ואילך תורמת לקבלת איכות ענפים טובה, בעיקר מבחינת הגובה.

השקיה לאחר המרצה - בקרקע קלה, תחת רשת צל אחת - יש להשקות מדי יום בשיעור של 3 מ"ק ליום לשם קירור הקרקע, ובכך לתרום להקדמת הבלבוב. תחת שתי רשתות צל יש להשקות מדי 2-3 ימים בשיעור של 2 מ"ק ליום. בקרקע כבדה יש להשקות בהתאם לרטיבות הקרקע. הרטיבות חשובה מאוד לשמירה על קרקע מצוננת. קרקע קרירה מעודדת ומעוררת את הפריצות.

נמטודות קרקע - לאחר תחילת ההמרצה יינתנו שני טיפולים בהפרש של חודש ביניהם. מומלץ להשתמש בוידט במינון 2 ליטרים לדונם או בוויזה במינון 1 ליטר (VIVA). בשני המקרים ניתן לשלב גם נמקור במינון 2 ליטרים לדונם. כמו כן, מומלץ להוסיף לטיפול טרהסורב שורשים בכמות של 1 ליטר עד 2 ליטרים לדונם. בחלקות הנקיות מנמטודות או הנגועות קלות בנמטודות, מומלץ להגמיע אחת לחודש קנון במינון 1.5-1 ליטר + 1.5-1 ק"ג אוריאה. החומר תורם לעמידות הצמחים כנגד המזיק ומעודד התפתחות מערכת שורשים טובה. בנוסף, החומר מסייע לצמח בהתמודדות עם מחלות שורש. פגעי שורש שונים מצליחים לתקוף את השורש ביתר קלות כתוצאה מפגיעת הנמטודות. חומרים נוספים המסייעים לחיזוק מערכת השורשים הם אפטייק/עודד/אנרג'י במינון 1-2 ליטר לדונם, 2-3 טיפולים דרך מערכת ההשקיה.

רשת צל

הרוסקוס יקדים לפרוץ, כאשר טמפרטורות הקרקע יורדות, ולכן תנאים של קרקע לחה ותוספת הצללה עשויים להקדים את הופעת הפריצות. בתחילת החורף מקפלים את רשת הצל הפנימית ונשארים עם הרשת הקבועה. הפחתת הצללה מסייעת להוספת יבול ולמניעת היווצרות תנאים להתפתחות בוטריטיס ונמטודות עלים.

דישון

כעבור שבועיים מתחילת ההמרצה יש לדשן בחנקן למשך חודש. ניתן לדשן באוראה בכמות שבועית של 6 ק"ג לדונם או בגפרת אמון בכמות של 10 ק"ג לדונם. לאחר 2-3 טיפולים כאלה יש להפחית ב-50% את כמות החנקן השבועית ולהוסיף 5 ק"ג לדונם חנקת אשלגן ו-0.5 ליטר קורטין לדונם לשבוע או חנקת אשלגן. הזרחן חשוב להתפתחות שורשים, ואם נמצא שהזרחן נמוך מ-25 מ"ג/ק"ג לפי אולסן, יש להוסיף זרחן. בכל מקרה, מומלץ מאוד לבצע בדיקת קרקע, ולנהוג בהתאם לתוצאותיה.

דישון חורפי - בתקופת החורף מתפתח עיקר הצימוח החדש, ולכן חשוב לדשן. בקרקעות קלות ובינוניות ניתן לדשן בהשקיה; הדישון החורפי יהיה ברובו של חנקן, בהיותו נשטף בעקבות הגשמים, בעוד שהאשלגן והזרחן נשטפים פחות על ידי הגשם. אחרי גשם בכמות המצטברת לכ-20 מ"מ מים, יש לדשן ב-2-3 ק"ג לדונם גופרת אמון או דשן מורכב. דשן מורכב יינתן במקרה זה רק אם ערכי האשלגן והזרחן נמצאו נמוכים.

באדמות כבדות עדיף לרסס את הדשנים. הדשנים לריסוס הם עלוומיד 2% אחת לשבוע; אוריאה דלת ביורט; או כל חנקן לריסוס עלוומי. ניתן לפזר דשן בשחרור איטי, אשר יופעל על ידי הגשם.

סידן - מדי שבוע עד עשרה ימים יש לרסס בחנקת סידן 2% + משטח, וניתן לשלב בריסוס תכשירים למניעת בוטריטיס החל מהופעה משמעותית של פריצות בחלקה. כמו כן, אפשר לשלב בריסוס תכשיר ברזל 'פרוסטרן' אחת לעשרה ימים בריכוז של 0.25%, או אחת לחודש בריכוז של 0.5%.

שימוש בקומפוסט ובזבל עופות

אחת לכמה שנים מומלץ לפזר קומפוסט העשוי מזבל בקר ועופות בכמות של כ-2 מ"ק לדונם; זבל עופות יבש בכמות של 1-1.5 מ"ק לדונם; או קומפוסט העשוי מגזם בכמות של כ-4 מ"ק לדונם.

דילול

מטרת הדילול היא לאפשר חדירה של אור לבסיס הצמח, ובכך לשפר את האיכות, המתבטאת בהופעת עלים לאורך כל הגבעול ובעלייה בכמות הענפים ובאחוז הענפים הגבוהים. הדילול יעשה כך שבסופו ייראו חלקי קרקע, אך ללא "קרחות", תוך השארת ענפים בגובה 40-50 ס"מ (סילוק ענפים קצרים ויבשים). אין לבצע דילול חזק מדי!

בקטיף קיצי/סתווי - למניעת חגבים, תריפס הבננה ומלדרה - יש לרסס בטלסטאר, למניעת מחלות קיץ - להוסיף מנצידן ודומיו, דלסן או בראבו.

עשבייה

הדברת עשבייה לפני התעוררות השטחים

קטילת עשבייה כללית - אמינו/בר בריכוז 1% + בזגראן עד 1% + סנקור 0.2% + משטח BB5 0.15%, המשטח המחמיץ תורם ליעילות ההדברה.

מניעת עשביית חורף - ריסוס בסנקור בכמות של 100 גרם לדונם או 0.2% והמטרה לאחר מכן - יימנעו את מרבית עשביית החורף.

כותלית יהודה - ריסוס נקודתי בטרבוטרקס 0.4% + פרומיטרקס 0.4% לדונם.

יהודי נודד - ריסוס נקודתי בסנקור/כרמל בריכוז 0.4% או 200 גרם/דונם, ולאחר יומיים - המטרה של 5-7 קוב (לא יותר כי החומר שטיף) במוקדים.

הגנת הצומח

למניעת עיוותים ובוטריטיס בצימוח הצעיר – יש להרים את הרשתות בצדי המבנים, ואם יש 2 רשתות, מסירים רשת אחת, במטרה לשפר את האוורור, שהוא הטיפול המונע היעיל ביותר כנגד בוטריטיס. בנוסף, יש לרסס בסידן, כפי שהוזכר בסעיף הדישון. פעולות אלה יעשו בתוספת ריסוס בתכשיר למניעת בוטריטיס. יש לבצע אלטרנציה (תחלופה) בין החומרים המומלצים.

רשימת התכשירים המורשים לטיפול בבוטריטיס:

* תכשירים סיסטמיים: אינדר, פולאר, פרופיקה, סיגנום, סוויץ (שני התכשירים האחרונים מורכבים משני חומרים, ורק אחד מהם סיסטמי).

* תכשירים שאינם סיסטמיים: טלדור, בראבו, מנצידן/מנקודי/מנבגן.
בתחילת הגידול אפשר לרסס בחומרי מניעה, כגון מנצידן/מנבגן/בראבו. בהמשך יש לרסס בחומרי תגובה. לפני הגשם חשוב לרסס באחד מהחומרים הסיסטמיים.

נמטודות עלים

בשנים האחרונות, הודות למעבר להשקיה בטפטוף, אנו נתקלים פחות במזיק קשה זה, ורק בחלקות נגועות מומלץ לטפל נגדו. ההדברה תבצע בתקופת החורף, על רקע טמפרטורות נמוכות. בנובמבר (מציע להתחיל בדצמבר) מומלץ לטפל בנמקור גרגרי (4-5 ק"ג לדונם), שיתרונם על פני הנמקור הנוזלי מתבטא בכך שאינו נשטף ושומר על יעילותו במשך חודש וחצי עד חודשיים (יש לזכור שזו תקופה גשומה). חשוב לפזר את הנמקור הגרגרי רק על עלווה יבשה (כדי להימנע מצריבות). ניתן להשתמש בנמקור נוזלי (1.5 ליטר לדונם). בתחילת אפריל יש לתת טיפול נוסף בנמקור.

הערה חשובה: התכשירים ויידט וויווה רעילים מאוד ואינם מורשים לשימוש ברוסקוס, ולכן על המשתמשים בהם לנקוט משנה זהירות!

כנימת מגן - בשנים האחרונות ישנה עלייה בנגיעות בכנימת מגן חדשה. הדרגות הצעירות פעילות בחודשים מרס ואפריל, ואז מומלץ לרסס (בכיסוי טוב) בטייגר 150 לדונם. כעבור חודש, במאי, כדאי לרסס מובנטו 0.12%. במקביל לריסוסים, אפשר להגמיע קלאץ' 100-150 גרם לדונם. נציין שהנושא נמצא עדיין בבדיקה וטרם התקבלו המלצות ברורות. גם לתכשיר פלאש פוטנציאל הדברה, וכדאי לבדוק אותו.

פיטוספורום

דישון

מומלץ לדשן בדשן מורכב, כמו 7:3:7 ודומיו, ברמה נמוכה יחסית של כ- 1/2 ליטר/למ"ק. חשוב שהדשן יכלול את כל היסודות, כולל מיקרואלמנטים, לקבלת צימוח איכותי. תוספת מגנזיום לפיטוספורום הירוק תמנע מחסור עתידי.

ג'יברלין

הגל הסתווי, המתחיל את צמיחתו בספטמבר, מאופיין בענפים קצרים. לקבלת תוספת אורך של כ-7 ס"מ, יש לרסס עם תחילת הפריצות הסתויות (בתחילת ספטמבר) - ריסוס אחד בלבד בג'יברלין בריכוז 30 ח"מ + ביופילם (לדוגמה, ל-100 ליטר מים נוסף 75 סמ"ק טיבג + 50 סמ"ק ביופילם). אין לרסס יותר מריסוס אחד, כדי שלא ייווצר מקטע ארוך חסר עלים. תכנון לקטיף מרס 2022 - יש לבחור חלקה שלא תיקטף בסתיו או בחורף; כלומר, חלקה שתהיה עמוסת ענפים. חלקה זו תרוסס באוקסין בחודש דצמבר לשם עצירת הצימוח האביבי ולמניעת נשירת עלים במשלוחי מרס 2022, כדי לנצל את תקופת המחזור בפיטוספורום בשיווק.

ריסוס באוקסין יחל באמצע דצמבר. מומלץ לרסס 4 פעמים מדי שבועיים, בהתאם לגשם. הריסוס יהיה בנפח נמוך יחסית (שיספיק לכיסוי קדקודי הצימוח) בריכוז 500 ח"מ (אלפטין 1.25 סמ"ק לליטר מים) + ביופילם 0.03%.

אזהרה: ריסוס בנפח גבוה עלול לגרום להצהבת עלים קשה.

הגנת הצומח

נמטודות יוצרות עפצים - בחלקה נגועה הענפים קצרים ועבים. בחלקה חשודה מומלץ לבצע בדיקה במעבדה של השירותים להגנת הצומח. בקרקעות קלות ובקרקעות בינוניות, כאשר מתברר כי יש בחלקה נמטודות, יינתנו טיפולים בספטמבר בוידט, בוויזוה או בנמקור.

ציקדות – החומרים האפשריים להדברתן:

פגסוס - פוגע גם באקרית אדומה ובאקרית העיוותים.

רופאסט - פוגע גם בתריפס הקיקיון.

קונפידור ודומיו, מוספילן (60 סמ"ק לדונם) ודומיו - פוגעים גם בכנימות עלה.

טלסטאר - פוגע גם בתריפס הקיקיון.

טיפיקי + BB5 - פוגע גם בכנימות עלה.

פלאש - יעיל, אולם אינו מורשה בפרחים.

אפלורד - הוספתו לריסוסים פוגעת בדרגות הצעירות של הציקדות ומשפרת את יעילות ההדברה.

אקרית אדומה שטוחה - עלולה לעצור את הצימוח בחלקה. האקרית קטנה מאוד וקשה לזיהוי גם באמצעות זכוכית מגדלת. להדברתה ניתן להשתמש בפלורמיט ודומיו או באקרימיט ודומיו (אם ירוסס אקרימיט, יעשה שימוש רק בתכשיר זה, ללא שילובים).
אקרית אדומה - ורטימק ודומיו, פגסוס, פלורמיט, מייטקלין, אקסמיט. תוספת ספיידר או אפולו לחומרים קוטלי הבוגרים תשפר את ההדברה. אקריות טורפות (פרסימליס) יעילות בהדברת אקרית אדומה. מומלץ לשקול לעבור להדברה ביולוגית.
אקרית עיוותים - ורטימק ודומיו, פגסוס, פרוקליים, תכשירי גופרית.
תריפס הקיקיון - ורטימק (ודומיו), רופאסט, מסרול, דיקרזול, ספרטה וטרייסר.
כנימה קמחית - דורסן 0.3%, מוספילן ודומיו 0.15%; פלאש - יעיל, אולם אינו מורשה בפרחים.

ציקדות - עקב ירידה ביעילותם של חומרי ההדברה, מומלץ לשלב חומרים (לבדוק קודם בקטע קטן):

טי.פי.קי. / דינמו + אנווידור / ספידי

טי.פ.קי. / דינמו + איפון

טי.פ.קי. / דינמו + פגסוס

פגסוס + איפון

מניעת עשבייה - עם תחילת הגשמים יינתן ריסוס בגול 100-150 סמ"ק לדונם + רונסטאר 250-300 סמ"ק לדונם, בהתאם לסוג הקרקע, כשבקרקע כבדה יש להשתמש במינון הגבוה.
הריסוס יינתן כשהוא מכוון לקרקע.

מגינית

השקיה

מחודש אוגוסט יש להפחית את ההשקיה ל-1 מ"ק לדונם ליום מדי 7-10 ימים בקרקע קלה, וכל 2-3 שבועות בקרקעות כבדות.

דישון

בקרקעות קלות ובינוניות מחודש יולי יש לרדת ברמת הדישון ולהשתמש בדשנים שהחנקן שבהם על בסיס חנקן חנקתי, כמו חנקת אשלגן. **אין לדשן דשנים על בסיס אמון.**
תוספת קבועה של מגנזיום - מגניזל ודומיו - אחת ל-3-4 שבועות בכמות של 3 ק"ג לדונם.
פעם בחודש יינתן טיפול בברזל איכותי: סקווסטרין, פרוסטרן, ברטיף ועוד.

הגנת הצומח

נמטודות - בחלקות הנגועות בנמטודות, ניתן לטפל בוויידט או בוויווה. **אסור לטפל בנמקור,** בהיותו גורם לניקוד בעלה, הפוסל את הצמח לשיווק.

מזיקים

אקרית אדומה שטוחה - גורמת ל"שפיצים" בקצות העלה. ההדברה תיעשה בתכשירי אקרמיט ודומיו ופלורמיט ודומיו.

חגבים ותריפס הבננה – ריסוס בטלסטאר.

כנימת מגן - בשנים האחרונות ישנה עלייה בנגיעות של כנימת מגן חדשה. הדרגות הצעירות פעילות במרס ובאפריל, ובתקופה זו מומלץ לרסס (בכיסוי טוב) טייגר 150 לדונם. כעבור חודש, במאי, לרסס מובנטו 0.12%. במקביל לריסוסים, יש להגמיע קלאץ' 100-150 גרם לדונם.

עשבייה

החל מאוקטובר ועד פברואר, לפני תחילת הפריצות, ניתן לרסס בגול ("על הראש") במינון של 150 סמ"ק לדונם למניעת עשבייה.

לאחרונה בוצעה תצפית, שבה נבדק ריסוס באמינובר על חנק בסוף חודש יולי, ונראה כי לא הוסב נזק למגינית. בעקבות זאת, ניתן לנסות לרסס אמינובר 1% על צימוח גלדני כנגד עשבייה רחבת עלים החל מתחילת אוגוסט ועד תחילת הפריצות.

ארליה

דישון

בקיץ ובסתיו, עד ירידת הטמפרטורות, נדשן ברמות נמוכות יחסית של 50-70 ח"מ חנקן ואשלגן ושאר היסודות בהתאם, עם אחוז אמון נמוך של 20%-30 מהרכב החנקן. דישון ברמות גבוהות עלול ליצור שלפוחיות. עם ההתקררות, יש להעלות את ריכוז הדשן ואת ריכוז האמון.

נמטודות

בחודש ספטמבר יש לטפל בגידול בקרקעות קלות ובינוניות בוידט, בוויזה או בנמקור. נימיץ (300 סמ"ק/דונם) נבדק לפיטוטוקסיות ונמצא כי אינו מסב נזקים.

גיזום

גיזום אחיד ניתן לבצע מחודש ספטמבר, כאשר המועד האידיאלי הוא פברואר ומרס. הגיזום ייעשה בשיפוע, לשם ייבוש החתך. לאחר הגיזום יש לרסס שני ריסוסים בהפרש של שבוע בדלסן 0.1% + מרפאן 0.3% או אוקטב במינון 0.1%.

מזיקים

ראה המלצות בסעיף "פיטוספורום". בנוסף, מופיעה בארליה כנימה רכה דמוית אגס, והתכשירים היעילים נגדה הם קונפידור ודומיו, בהגמעה או בריסוס, ומובנטו.

שרך עלי העור

נמצאו נמטודות חופשיות מסוגים שונים, ולכן חשוב לטפל למניעה בוידט או בוויזה בסתיו. מחלות עלים – ריסוס בבראבו ובמנצידן (מלכלך). כמו כן, השקיה בטפטוף מונעת את מחלות העלים. תריפס הבגנה – ריסוס בטלסטאר.